

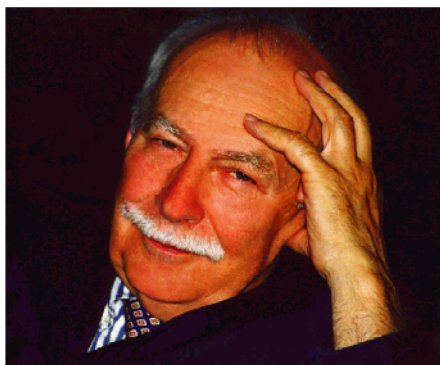
Z prawdziwą przyjemnością przekazujemy do rąk Czytelników Nr 3, 2009 r. *Nefrologii i Dializoterapii Polskiej*, w którym przedstawiono sylwetkę niezwykłego Człowieka, Redaktora działu „Nefrologia doświadczalna” naszego czasopisma, Prof. dr hab. med. Stefana Angielskiego.

Szanowny Panie Profesorze, Drogi Jubilatcie,
W imieniu Zespołu redakcyjnego składam najserdeczniejsze życzenia szczęścia, zdrowia i dalszych sukcesów w życiu zawodowym i osobistym.

Władysław Sulowicz
Redaktor Naczelny

Profesor Stefan Angielski – wielki badacz, uczyony i człowiek

Professor Stefan Angielski – a great researcher, scientist and person

Rycina 1
Prof. Stefan Angielski

Na początku bieżącego roku minęła okrągła rocznica urodzin wybitnego polskiego uczonego, międzynarodowego autorytetu w dziedzinie fizjologii i biochemii nerek oraz twórcy polskiej szkoły diagnostyki laboratoryjnej, Profesora *Stefana Angielskiego*. Jest to, jak nam się wydaje doskonała okazja do przypomnienia sylwetki Profesora, wielce zasłużonego dla polskiej nefrologii (rycina 1).

Profesor *Stefan Angielski* urodził się 6 stycznia 1929 roku w Lubomlu na Wołyniu. W wieku 11 lat, 13 kwietnia 1940 roku, wraz z rodziną został deportowany na Syberię. W tym czasie Ojciec Profesora zginął w Katyniu. Do Polski powrócił dopiero po zakończeniu II wojny światowej w 1946 roku. Szkołę średnią zakończoną maturą ukończył w 1949 roku w Państwowym Liceum Ogólnokształcącym dla pracujących im. *Jędrzeja Śniadeckiego* w Kielcach. W następnych latach studiował na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Gdańsku, którą ukończył w 1954 roku uzyskując dyplom lekarza. Pracę zawodową rozpoczął jeszcze w okresie studiów, w 1952 roku, jako młodszy asystent w Zakładzie Chemii Fizjologicznej Akademii Medycznej w Gdańsku, kierowanym przez innego wybitnego polskiego uczonego i patriotę, prof. *Włodzimierza Mozołowskiego*, któremu zawdzięcza poświęcenie się tej dziedzinie nauki w przyszłości [10]. Ze szkoły tego wielkiego uczonego, jed-

nego z „Ojców Założycieli” gdańskiej Alma Mater, *Stefan Angielski* wyniósł nie tylko miłość do nauki ale także wiele zasad, którymi kierował i kieruje się w życiu. W latach 1958-1964 był adiunktem w Pracowni Patobiochemii Instytutu Biochemii i Biofizyki Polskiej Akademii Nauk, a następnie, w latach 1964-1999 kierownikiem zorganizowanej przez siebie Pracowni, a potem Katedry i Zakładu Biochemii Klinicznej [1]. Warto dodać, że była to pierwsza w owym czasie tego typu jednostka w Polsce i jedna z nielicznych w świecie. W 1999 roku, po przejściu na emeryturę został Kierownikiem Pracowni Nefrologii Komórkowej i Molekularnej Instytutu Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej Polskiej Akademii Nauk. W 2007 roku został Rektorem Wyższej Szkoły Zarządzania, obecnie nazwanej Powiślańską Szkołą Wyższą w Kwidzynie, gdzie wykłada biochemię i diagnostykę laboratoryjną na Wydziale Nauk o Zdrowiu.

W 1954 roku uzyskał stopień doktora nauk medycznych na podstawie pracy pt.: „Aminokwasy moczu bliźniąt jedno- i dwujajowych”, a w 1963 tytuł doktora habilitowanego za pracę pt.: „Działanie i przemiana kwasu maleinowego w nerce”. Tytuł profesora nadzwyczajnego otrzymał w 1973 roku, a zwyczajnego w 1980 roku.

Pełnił także inne ważne stanowiska w kraju. W latach 1967-1982 był Konsultantem Wojewódzkim ds. diagnostyki laboratoryjnej, w latach 1970-1975 Dyrektorem Instytutu Patologii Akademii Medycznej w Gdańsku, w latach 1975-1980 był Prorektorem ds. Nauki, a w latach 1990-1993 Rektorem tejże Uczelni. Dodać należy, że wielu badaczy z innych jednostek, nie tylko z rodzimej Alma Mater, ale także z kraju i z zagranicy korzystało z Jego gościnności w Zakładzie prowadząc różnorodne badania, które stały się potem podłożem publikacji, doktoratów, habilitacji etc. Dotyczyło to także jednego z autorów tego opracowania. Na dodatek w tym przypadku prof. *S. Angielski* jako recenzent zarówno dysertacji doktorskiej, jak też rozprawy habilitacyjnej wywarł niewątpliwie wpływ na dalszy rozwój naukowy [7,8].

OD
REDAKCJI

Janusz OSTROWSKI¹

Bolesław RUTKOWSKI²

¹III Oddział Chorób Wewnętrznych i Nefrologii,
Szpital Wojewódzki we Włocławku
Stacja Dializ Diawerum we Włocławku
Ordynator Oddziału: dr n. med. Janusz Ostrowski

²Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób
Wewnętrznych, Gdański Uniwersytet Medyczny
Kierownik Kliniki:
Prof. dr hab. med. Bolesław Rutkowski

*Autorzy są członkami Sekcji Historycznej
Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego
Przewodniczący Sekcji: prof. Bolesław Rutkowski*

Słowa kluczowe:

- białkomocznica
- bariera filtracyjna kłębuszka
- podocyty

Key words:

- proteinuria
- glomerular filtration barrier
- podocytes

Adres do korespondencji:

Dr n. med. Janusz Ostrowski
Szpital Wojewódzki
III Oddział Chorób Wewnętrznych i Nefrologii
Stacja Dializ Diawerum
87-800 Włocławek, ul. Wieniecka 49
Tel.: +48 54 4129600; Fax: +48 54 4129610
e-mail: janusz.ostrowski@diawerum.com

a)

b)

Rycina 2

Wielki wśród wielkich. a) Stefan Angielski i Klaus Tharau. b) Stefan Angielski i Henry Krebs.

Great among Greats. a) Stefan Angielski i Klaus Tharau. b) Stefan Angielski i Henry Krebs.

Rycina 3

Otwarcie III Zjazdu Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego w Gdańsku (1989 r.) [od prawej: S. Angielski, Z. Szewczyk, I. Marcinek, B. Rutkowski, B. Krupa - Wojciechowska, K. Bączyk, A. Manitius].
Opening Ceremony of the III Congress of the Polish Society of Nephrology in Gdansk - in 1989 [from right: S. Angielski, Z. Szewczyk, I. Marcinek, B. Rutkowski, B. Krupa - Wojciechowska, K. Bączyk, A. Manitius].

W okresie kierowania Katedrą i Zakładem Biochemii Klinicznej, a także później, wypromował 34 doktorów medycyny, 12 z nich uzyskało następnie tytuły doktorów habilitowanych. Część z nich objęła w przyszłości samodzielne stanowiska naukowe w wielu ośrodkach kraju, bądź też w rodzimej Uczelni. Warto wymienić wśród nich: *T. Bądzia*, *A. Hoppe*, *J. Stępińskiego*, *W. Łysiak-Szydłowską*, *A. Szutowicza*, *M. Konkel-Szczepańską*, *A. Pacanisa*.

Prof. S. Angielski odbył wiele staży zagranicznych. W latach 1960-1961 przebywał w Zakładzie Enzymologii Uniwersytetu Columbia w Nowym Jorku, gdzie kontynuował rozpoczęte w Gdańsku badania nad nefrotoksycznością maleinianu, w 1968 roku przebywał w Zakładzie Chemii Klinicznej w Kopenhadze w Danii, w 1969 roku jako stypendysta NKF pracował w Pracowni Fizjologii Nerek w Seattle. Tam też prowadził seminaria z biochemii nerek w kierowanej przez Beldinga Scribnera Klinice Nefrologicznej, a także uczestniczył w zabiegach

zakładania cewników do dializy otrzewnowej wykonywanych przez *Henry Tenckhoffa*. W 1974 roku odbył wizytę w Zakładzie Fizjologii i Biofizyki *Mayo Foundation* w Rochester w Stanach Zjednoczonych. Przebywał również w Zakładzie Biochemii na Uniwersytecie w Bazylei w Szwajcarii, a także w Klinice Nefrologii w Wurzburgu w Niemczech. Łącznie wszystkie staże kliniczne zagraniczne trwały ponad 3 lata. Większość staży zagranicznych zaowocowała późniejszymi wizytami współpracowników Profesora w zagranicznych ośrodkach naukowych, a także licznymi pracami naukowymi, z których wiele zostało opublikowanych w czołowych czasopismach o zasięgu międzynarodowym takich jak: *Am. J. Physiol.*, *Europ. J. Physiol.*, *Biochem J.*, *Nature* i. in. Łącznie jest On autorem bądź współautorem ponad 250 prac. Jest On także redaktorem bądź autorem rozdziałów w 12 podręcznikach z zakresu biochemii klinicznej, analityki laboratoryjnej, nefrologii i nadciśnienia tętniczego [2]. Prace te dotyczą głównie biochemicz-

nych i bioenergetycznych aspektów funkcji nerek, transportu biologicznego aminokwasów, a także bardzo praktycznych podstaw diagnostyki laboratoryjnej [5]. Prace prowadzone w celu poznania mechanizmów komórkowych i molekularnych nefrotoksycznego działania maleinianu, którego skutki zatrucia były podobne do nerkowego zespołu *Fanconiego* pozwoliły Profesorowi na bliższe poznanie mechanizmu transportu nerkowego fosforanów, wodorowęglanów i niektórych innych metabolitów. Obecnie od kilku już lat prace badawcze skupiają się nad swoistością przemian hodowanych podocytów, dokomórkowym transportem ATP i jego wpływem na transport glukozy do podocytów. Nauka była i jest jedną z największych pasji życiowych *Stefana Angielskiego*. Nigdy nie krył się ze swoimi uczuciami w tym względzie i zawsze podkreślał, iż jedyne z czym może kojarzyć się słowo „nauka”, to „miłość”. Natomiast Jego fascynację fizjologicznymi i biochemicznymi podstawami funkcjonowania nerek oddaje tytuł jednej z

Rycina 4
 Prof. S. Angielski wśród grupy uczestników XVI Włocławskiej Konferencji Nefrologicznej - 2008 r. [siedzący: pierwszy od prawej prof. S. Angielski].
 Prof. S. Angielski among group of Nephrologist participating in XVI th Włocławek Nephrological Conference - 2008 [sitting first from right - prof. S. Angielski].

licznych prezentacji, który brzmiał: „Nerki - źródło szczęścia”.

Profesor gościł także wielu wybitnych uczonych w Gdańsku. W tym miejscu należy wymienić Profesorów: *David Simpsona* z Madison, *Karla Ullricha* z Frankfurtu, *Klause Thurausa* z Monachium, *Franka Knoxa* z Rochester, *Ralfa Bradshowa* z Kalifornii, *Ulricha Dubacha* z Bazylei, *Augusta Heidlunda* z Wurzburga, *Johna Lowensteina* z USA, *Robert Ammon* z Niemiec, *Jana Willema de Jonga* z Holandii i wielu, wielu innych. Warto dodać, że z wieloma z luminarzy nauki o międzynarodowym uznaniu łączy Go nie tylko współpraca naukowa, ale także oparta na wspólnocie zainteresowań przyjaźń. W Gdańsku zorganizował 5 międzynarodowych sympozjów, z których przełomowym było zorganizowane w 1973 roku międzynarodowe sympozjum nt. „Biochemiczne aspekty funkcji nerek”, w którym wzięli udział wybitni przedstawiciele tej dyscypliny nauki z całego świata (rycina 2). Od tego sympozjum datuje się powstanie międzynarodowego towarzystwa metabolizmu nerek. W następnych latach współorganizował wiele konferencji w Europie, Stanach Zjednoczonych i w Japonii, z których najmilej wspomina organizowane wspólnie z *Henrym Krebs*em w Montrealu [3].

Prof. S. Angielski pełnił funkcje w wielu towarzystwach naukowych krajowych jak i zagranicznych. W latach 1976-1979 był Prezesem Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Laboratoryjnej, a także wiceprezesem Polskiego Towarzystwa Biochemicznego. Od 1989 roku był członkiem korespondentem Polskiej Akademii Nauk (PAN), a od 2002 roku członkiem rzeczywistym PAN. Jest także członkiem Polskiej Akademii Umiejętności, członkiem Ukraińskiej oraz Europejskiej Akademii Nauk, członkiem honorowym m.in. Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego i Amerykańskiego Towarzystwa Fizjologicznego.

Profesor *Stefan Angielski* sprawował także wysokie funkcje w międzynarodowych gremiach naukowych. W latach 1975-1980 był ekspertem Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) ds. Genetyki, a w latach 1980-1991 członkiem Zarządu Międzynarodowego Towarzystwa Nefrologicznego będąc odpowiedzialnym za dział metabolizmu nerek.

W swoim bogatym życiu otrzymał wiele nagród i wyróżnień. Wśród nich warto wymienić m. in. Nagrodę Miasta Gdańska im. *Jana Heweliusza*, którą otrzymał w 1995 roku oraz kilkanaście indywidualnych oraz grupowych nagród za wybitne osiągnięcia naukowe przyznanych przez Prezesa PAN oraz Ministra Zdrowia. Został On także wyróżniony *Distinguished Medal of National Kidney Foundation* (USA). Jest Kawalerem Orderu Odrodzenia Polski, a ostatnio, w październiku 2008 roku otrzymał Medal „*Gloria Medicinæ*” nadany przez Polskie Towarzystwo Lekarskie za wybitne zasługi dla rozwoju medycyny [6].

Niezwykle ważną pozycję w życiu prof. *Stefana Angielskiego* zajmuje działalność społeczna i humanitarna. Wpływ na to miały z pewnością ciężkie doświadczenia, jakie Go spotkały w czasie II wojny światowej. W 1989 roku założył i do dzisiaj pełni funkcję Prezesa Wojewódzkiego Związku Sybiraków w Gdańsku. W ramach tej działalności niesie wszelką pomoc ludziom, którzy przeżyli zesłania, więzienia i łagry w czasie wojny w byłym Związku Radzieckim. Potomkom tych osób pomaga podjąć studia na gdańskich uczelniach. Dotychczas ponad 20 stypendystów ukończyło studia, często z wyróżnieniem. Dzieje się tak dzięki założeniu przez Profesora, Funduszu „Stypendium Sybirackie” oraz wspólnie z abp *Tadeuszem Goćłowskim*, Gdańskiej Fundacji Dobroczynności. W rodzimym Uczelni stał się wraz ze współautorem tego opracowania inicjatorem powstania na Wydziale Lekarskim

społecznego funduszu umożliwiającego odbycie studiów doktoranckich Polakom z dawnych Kresów Wschodnich. Przyczynił się także do powstania pomników w Norylsku, Gdańsku i Gdyni, a także publikacji historycznych upamiętniających ofiarę stalinizmu.

Prof. *Stefan Angielski* jest wciąż aktywnym badaczem, niezwykle cenionym przez bardzo szerokie rzesze uczniów, współpracowników, kolegów i wszystkich tych, którzy mieli to szczęście spotkać się z nim w swoim życiu. Jego wielka pracowitość, umiejętność współpracy z ludźmi doprowadziła do wielkich osiągnięć naukowych zauważanych w środowiskach krajowych i międzynarodowych. Profesor S. Angielski był i jest zawsze otwarty i chętny do współpracy ze wszystkimi pragnącymi coś osiągnąć, zwłaszcza do pracy z młodzieżą. Do dzisiaj żywo uczestniczy czynnie w wielu posiedzeniach naukowych w kraju (rycina 3, 4).

Nie będzie przesadą jeśli stwierdzimy, że Profesor *Stefan Angielski* jest postacią niemal legendarną w polskim środowisku medycznym, zwłaszcza nefrologicznym [4,9].

Prof. S. Angielski jest od 56 lat żonaty, ma cztery córki oraz dziewięcioro wnucząt, 4 dziewczynki i 5 chłopców.

Z okazji urodzin pragniemy życzyć w imieniu całego środowiska nefrologicznego Panu Profesorowi, aby jeszcze przez wiele, wiele lat zachował młodzieńczą pasję poznania i żarliwość w dochodzeniu do prawdy, zarówno tej naukowej jak też życiowej.

**Panie Profesorze, Drogi Stefanie
 - Ad multos annos**

A zgodnie z naszą gdańsko-pomorską tradycją, to my dajemy gwarancję do stu lat, ... a potem to się zobaczy.

Piśmiennictwo

1. **Angielski S.**: Katedra i Zakład Biochemii Klinicznej. Ann. Acad. Med. Gedan. 1995, 25, (Supl. 1), 271.
2. **Angielski S.**: Metabolizm i patofizjologia nerek. [W:] Książek A., Rutkowski B. (red.). Nefrologia. Wyd. Medyczne Czelej, Lublin 2004.
3. **Angielski S.**: List prof. Stefana Angielskiego do dr Janusza Ostrowskiego. 2008.
4. **Czekalski S., Rutkowski B.**: The history of nephrology in Poland. J. Nephrol. 2006, 19 (Suppl. 10), S150.
5. **Kokot F.**: Nefrologia kołem zamachowym rozwoju medycyny ostatniego półwiecza. Nefrol. Dial. Pol. 2003, 1, 1.
6. **Kuriata J., Dettlaff M., Pruszyński R.**: Profesor Stefan Angielski uhonorowany medalem "Gloria Medicinæ". Gazeta AMG 2009, 2, 24.
7. **Rutkowski B., Hoppe A., Manitius A., Angielski S.**: Blood glucose and insulin level following glucose load in rats with chronic renal insufficiency. Acta. Med. Pol. 1981, 22, 109.
8. **Rutkowski B., Pempkowiak L., Muszkowska-Penson J., Manitius A. i wsp.**: Upośledzone wydalanie jonów wodorowych u ludzi w podeszłym wieku. Pol. Tyg. Lek. 1980, 35, 1413.
9. **Więcek A.**: Polskie Towarzystwo Nefrologiczne z perspektywy 25 lat. Wykład na XVII Konferencji Naukowo-Szkoleniowej Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego w Poznaniu w czerwcu 2008. (materiał nieopublikowany).
10. **Żydowo M. M.**: Katedra i Zakład Biochemii. Ann. Acad. Med. Gedan. 1995, 25, (Supl. 1), 247.